

Utrikesutskottets betänkande

1981/82: 21

om vissa anslag m. m. inom utrikesdepartementets område (prop. 1981/82: 100, bil. 6)

I betänkandet behandlas regeringens framställning i budgetproposition 1981/82: 100, bil. 6 avseende anslagsbehov m. m. under littera A (Utrikesdepartementet), B (Bidrag till vissa internationella organisationer), D (Information om Sverige i utlandet) och E (Diverse) samt därtill hörande motioner.

Utrikesdepartementet m. m.

1. Utrikesförvaltningen (A 1)

Propositionen

Under innevarande kalenderår har den interna sparutredning som till-sattes för utrikesförvaltningen i början av år 1981 undersökt möjligheterna att under en femårsperiod spara 50 milj. kr. i fast penningvärde. Utredning-en har som ett delmål utarbetat konkreta sparförslag avseende budgetåret 1982/83 på ca 10 milj. kr. Denna besparing består av vissa nedläggningar eller nedväxlingar samt av besparingar på departementets poster för lo-kaler och bostäder utomlands. Genom en utökning av departementets radionät beräknas besparingar ske på telekommunikationsområdet.

Besparingsutredningen har nyligen avslutat sitt arbete även för budget-åren 1983/84–1986/87. Utredningens förslag bereds nu i regeringskansliet.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt A 1 och hemställer att riksdagen till *Utrikesförvaltningen* för budgetåret 1982/83 anvi-sar ett förslagsanslag av 650 576 000 kr.

2. Utlandstjänstemännens representation (A 2)

Propositionen

Regeringen föreslår att anslaget till utlandstjänstemännens representa-tion med hänsyn till stigande kostnader och valutakursförändringar räknas upp med 1 100 000 kr. till 8 900 000 kr. för budgetåret 1982/83.

Motion

I motion 1981/82: 525 av Torsten Bengtson och Ulla Ekelund (c), yrkande 1, hemställs

1. att riksdagen beslutar att till A 2, Utlandstjänstemännens representation, anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 100 000 kr. minskat reservationsanslag om 7 800 000 kr.

Utskottet

I motionen anförs att en uppräknig av anslaget ägt rum trots att reservation finns.

Utskottet har erfarit att ca 8% av ökningen på representationsanslaget utgör kompensation för devalvering och att 6% är en real uppräknig, vilken dock knappast fullt ut kompenserar för prisstegringar. Den ingående balansen beror dels på att översyner av representationskostnaderna endast görs periodvis, dels på behovet av en reserv för oförutsedda utgifter. De alkoholkostnader som nämns i motionen utgör endast en mindre del av representationskostnaderna. Huvuddelen ligger på personal- och livsmedelkostnader. Reglerna om spritfri representation gäller i Sverige. Utomlands följs lokal sedvänja, dock att representation, som endast avser svenskar, bör följa de regler som gäller i Sverige.

Utskottet får med hänvisning till det anförda avstyrka yrkande 1 i motion 525.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt A 2 och hemställer att riksdagen med avslag på motion 1981/82: 525, yrkande 1, och med bifall till proposition 1981/82: 100 i denna del, till *Utlandstjänstemännens representation* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 8 900 000 kr.

s.y. (c)

3. Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen (A 3)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt A 3 och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om *byggnadsarbeten m. m.* inom de kostnadsramar som förordats under punkt A 3 i propositionen,
2. att riksdagen till *Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 20 500 000 kr.

4. Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat (A 4)

Medel som anvisas under detta anslag används för nyanskaffning, ersättning och underhåll av kansli- och bostadsinventarier samt viss beredskaps-

och säkerhetsutrustning för utrikesrepresentationen. Huvuddelen av anslaget disponeras av byggnadsstyrelsen, och genom återhållsamhet med ersättnings- och nyanskaffningar samt nedläggning av några utlandsmyndigheter har byggnadsstyrelsens medelsbehov kunnat minskas med 820 000 kr.

En mindre del av anslaget, som disponeras av utrikesdepartementet, avser underhåll och utbyte av kontorsmaskiner, installation av larmanläggningar i ombyggda eller nya kanslilokaler liksom även lokala kommunikationssystem i personalbostäder på orter med stora säkerhetsproblem samt viss beredskapsutrustning för utlandsmyndigheter i oros- eller jordbävningshotade områden.

Regeringen föreslår ett reservationsanslag av 12 150 000 kr. för budgetåret 1982/83.

Motion

I motion 1981/82:525 av Torsten Bengtson och Ulla Ekelund (c), yrkande 2, hemställs

2. att riksdagen beslutar att till A 4, Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat, anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 150 000 kr. minskat anslag på 12 000 000 kr.

Utskottet

I motionen anförs att en avsevärd reservation finns, varför anslaget bör kunna minskas.

Det framhålls också att prefabricerade trähus i största möjliga utsträckning bör användas då det gäller att anskaffa tjänstebostäder åt utrikesförvaltningens anställda i skilda länder.

Utskottet finner det inte onaturligt med en ingående reservation på ett anslag av denna karaktär. Anslaget täcker dessutom bl. a. utrustning som är av betydelse för personalens säkerhet.

Med hänvisning härtill får utskottet avstyrka yrkande 2 i motion 525.

Till förslaget om användning av prefabricerade trähus vill utskottet ge följande kommentarer. Det torde relativt sällan förekomma att bostäder separat uppförs åt utsänd personal. Då detta förekommer sker det oftast som en del av en totalprojekterad ambassadanläggning, där det relativa fåtalet personalbostäder naturligt underordnas de officiella ambassadelarna.

Utskottet har erfårit att i de enstaka fall svenska småhus utgjort ett tänkbart alternativ till lokal produktion har överväganden om bl. a. klimat, lokala bestämmelser och allmänna förutsättningar samt tekniska förhållanden lett till att det varken tekniskt eller ekonomiskt visat sig tillräddigt att välja den svenska produkten.

Utskottet vill ändå inte utesluta att det här diskuterade förslaget även i framtiden ingår som ett bland tänkbara alternativ, som utvärderas på tekniska och ekonomiska grunder i varje enskilt fall.

Utskottet har i ett tidigare betänkande om besparingar inom utrikesdepartementets område (UU 1980/81: 17; rskr 1980/1981: 92) anfört att möjligheten bör övervägas att uppnå besparingar utan eftersättande av erforderliga kvalitetskrav genom att använda standardiserade byggnadsenheter på platser där lokala förutsättningar härför skulle föreligga.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt A 4 och hemställer att riksdagen med avslag på motion 1981/82: 525, yrkande 2, och med bifall till proposition 1981/82: 100 i denna del, till *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 12 150 000 kr.

s.y. (c)

5. Kursdifferenser m. fl. anslag (A 5–A 10)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna A 5–A 10 och hemställer

1. att riksdagen för budgetåret 1982/83 till *Kursdifferenser* anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
2. att riksdagen för budgetåret 1982/83 till *Ersättning åt olönade konsulter* anvisar ett förslagsanslag av 5 740 000 kr.,
3. att riksdagen för budgetåret 1982/83 till *Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation* anvisar ett förslagsanslag av 27 705 000 kr.,
4. att riksdagen för budgetåret 1982/83 till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* anvisar ett förslagsanslag av 200 000 kr.,
5. att riksdagen för budgetåret 1982/83 till *Kommittéer m. m.* anvisar ett reservationsanslag av 900 000 kr.,
6. att riksdagen för budgetåret 1982/83 till *Extra utgifter* anvisar ett reservationsanslag av 380 000 kr.

6. Kostnader för officiella besök m. m. (A 11)

Propositionen

Anslaget utnyttjas bl. a. för kostnader i samband med besök i Sverige av utländska statschefer, regeringsmedlemmar och andra personer som bör visas uppmärksamhet och gästfrihet från officiellt svenskt håll samt för vissa kostnader i samband med svenska officiella besök och statsbesök i utlandet. Regeringen föreslår ett förslagsanslag av 4 300 000 kr.

Motion

I motion 1981/82: 525 av Torsten Bengtson och Ulla Ekelund (c), yrkande 3, hemställs

3. att riksdagen beslutar att till A 11, Kostnader för officiella besök, anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 460 000 kr. minskat förslagsanslag om 3 840 000 kr.

Utskottet

I motionen anförs att besparingar torde kunna göras genom mindre omfattande arrangemang vid besök.

Utskottet anser att Sveriges officiella besöksutbyte är underordnat utrikespolitiska och handelspolitiska överväganden och inte grundläggande kan styras av budgetmässiga hänsyn. I det ansträngda budgetläget måste inte desto mindre besparingssträvanden ske på områden och i former som är förenliga med det huvudsyfte anslaget är avsett att tillgodose.

Utskottet har också erfarit att utrikesdepartementet på olika sätt söker nedbringa kostnaderna för de officiella besök som direkt handläggs av departementet, dvs. i första hand statsministerns och utrikesministerns gäster. Sålunda sker t. ex. efter hand, och i samråd mellan de nordiska länderna, en begränsning av de utländska delegationernas storlek och besökstidens längd. Vidare iakttas restriktivitet vid utfärdande av inbjudningar till måltider i samband med officiella besök och annan representation liksom med gåvoutbyte. Utrikesdepartementet har också tagit vissa initiativ för att i en bredare europeisk krets diskutera möjligheterna att genomföra diverse protokollära förenklingar.

Utskottet får med hänvisning till det anförda avstyrka yrkande 3 i motion 525.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt A 11 och hemställer att riksdagen med avslag på motion 1981/82: 525, yrkande 3, och med bifall till proposition 1981/82: 100 i denna del, till *Kostnader för officiella besök m. m.* budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 4 300 000 kr.

s.y. (c)

7. Lån till personal inom utrikesförvaltningen m. m. (A 12)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt A 12 och hemställer att riksdagen till *Lån till personal inom utrikesförvaltningen m. m.* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 7 700 000 kr.

Bidrag till vissa internationella organisationer

8. Förenta Nationerna m. fl. anslag (B 1— B 5)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna B 1—B 5 och hemställer

1. att riksdagen för budgetåret 1982/83 till *Förenta Nationerna* anvisar ett förslagsanslag av 59 340 000 kr.,
2. att riksdagen för budgetåret 1982/83 till *Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)* anvisar ett förslagsanslag av 18 600 000 kr.,
3. att riksdagen för budgetåret 1982/83 till *Europeiska frihandels-sammanslutningen (EFTA)* anvisar ett förslagsanslag av 8 500 000 kr.,
4. att riksdagen för budgetåret 1982/83 till *Europarådet* anvisar ett förslagsanslag av 12 448 000 kr.,
5. att riksdagen för budgetåret 1982/83 till *Övriga internationella organisationer m. m.* anvisar ett förslagsanslag av 480 000 kr.

Information om Sverige i utlandet

9. Svenska institutet (D 1)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt D 1 och hemställer

1. att riksdagen till *Svenska institutet* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 33 700 000 kr.,
2. att riksdagen beslutar att sådana anställnings- eller arbetsvillkor för arbetstagare vid Svenska institutet i Stockholm och för ut-sänd personal vid kulturhuset i Paris, som får bestämmas genom avtal, skall fastställas under medverkan av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

10. Sveriges Riksradios programverksamhet för utlandet (D 2)

Propositionen

Utlandsprogrammet (UTP) är den enhet inom Sveriges Riksradio AB som svarar för programverksamheten för utlandet. UTP skall dels själv sända radioprogram, dels producera bandade program för utländska radio- och TV-stationer. UTP skall enligt avtalet mellan staten och Sveriges Riksradio AB producera program för sändning till utlandet i syfte att ge utländsk publik kunskap om Sverige och särskilt ge möjlighet för i utlandet bosatta svenskar att upprätthålla kontakt med Sverige. Radios sändningar till utlandet sker på sju olika språk och riktar sig till alla världsdelar.

Regeringen föreslår för utlandsprogrammet ett anslag av 28 427 000 kr. för nästkommande budgetår.

Motion

I motion 1981/82: 1717 av Linnea Hörlén (fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående användningen av anslaget för Sveriges Riksradios programverksamhet för utlandet.

Utskottet

I motionen yrkas att överläggningar bör äga rum med Sveriges Riksradio för att klarlägga förutsättningarna för sändningar på polska inom ramen för programverksamheten för utlandet.

I den senaste utredning som behandlat Sveriges Radios utlandsprogram (UTP), den s. k. SIK-utredningen år 1978, konstaterades bl. a. att utredningen inte ansåg sig ha haft tillräckligt underlag för att bedöma informationseffekten av sändningarna på främmande språk. Mot denna bakgrund föreslog den ingen utvidgning av utlandsprogrammen. I den på utredningen baserade propositionen 1978/79: 147 framhölls att UTP även fortsättningsvis borde bedrivas på i huvudsak oförändrad ambitionsnivå. Utskottet anslöt sig till denna målsättning (UU 1978/79: 31). Utskottet har också behandlat utlandsprogrammets verksamhet i UU 1979/80: 23.

UTP sänder i dag på sex främmande språk (engelska, tyska, franska, spanska, ryska och portugisiska) samt på svenska.

I anslagsframställningen för nästa budgetår framställs inget anspråk på ökat anslag för sändningar på nya språk.

UTP är en del av Sveriges Riksradio. Enligt det avtal som gäller mellan staten och Sveriges Riksradio beslutar radioföretaget självt om innehåll i och inriktning av programverksamheten. Därav följer att statsmakterna inte kan föreskriva att viss typ av utlandssändningar skall äga rum.

Utskottet får med hänvisning till det anförda avstyrka motion 1717.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt D 2 och hemställer

1. att riksdagen till *Sveriges Riksradios programverksamhet för utlandet* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 28 427 000 kr..
2. att riksdagen avslår motion 1981/82: 1717.

11. Övrig information om Sverige i utlandet (D 3)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt D 3 och hemställer att riksdagen till *Övrig information om Sverige i utlandet* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 9 595 000 kr.

Diverse

12. Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. m. och resekostnader för FN-stipendiater (E 1–E 2)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna E 1–E 2 och hemställer

1. att riksdagen för budgetåret 1982/83 till *Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. m.* anvisar ett förslagsanslag av 3 312 000 kr..
2. att riksdagen för budgetåret 1982/83 till *Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater* anvisar ett reservationsanslag av 40 000 kr.

13. Information om mellanstatligt samarbete och utrikespolitiska frågor

Propositionen

Regeringen förordar att anslaget enligt huvudförslaget räknas upp med 2 050 000 kr. för nästkommande budgetår. Den föreslagna anslagsuppräkningsen bör fördelas enligt följande:

Bidraget till *Utrikespolitiska institutet* bör i första hand ökas med 225 000 kr. med hänsyn till stigande kostnader för institutets administration och verksamhet vid nuvarande nivå. Därutöver föreslås att det bidrag för forskningsprogram som ges till institutet över IV:e huvudtiteln fr. o. m. budgetåret 1982/83 lämnas över III:e huvudtiteln. Dessa medel bör även framgent reserveras för institutets forskningsprogram. För budgetåret 1982/83 beräknar regeringen 1 650 000 kr. för denna verksamhet. För nästkommande budgetår skall således bidraget till Utrikespolitiska institutet ökas med sammanlagt 1 875 000 kr. till 4 780 000 kr.

Bidraget till *Svenska FN-förbundet* bör höjas med 104 000 kr.

För *Svenska UNICEF-kommittén* beräknas ett med 18 000 kr. höjt bidrag. Med hänsyn till karaktären och inriktningen av kommitténs verksamhet finner regeringen det motiverat att kostnaderna för bidraget räknas av mot ramen för det internationella utvecklingssamarbetet.

Bidragen till *Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet*, *Svenska freds- och skiljedomsföreningen*, *Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund*, *Kristna freds rörelsen* samt *Institutet för Europa-information* bör öka med 1 000 kr. vardera. *Arbetsgruppen för Svensk folkriksdag för nedrustning* föreslås icke få något ordinarie bidrag. I likhet med förfarandet vid första extra mötet med FN:s generalförsamling år 1978 önskar regeringen ställa särskilda medel till förfogande för vissa enskilda organisationer för uppföljning av det andra extra mötet år 1982. Dessa medel beräknas uppgå till ca 200 000 kr. Prövning av bidrag kommer att ske efter särskild ansökan från organisationerna.

Sammantaget föreslås anslagsposten E 3 nästkommande budgetår uppgå till 6 844 000 kr.

Motioner

Utskottet behandlar i detta sammanhang

dels motion 1981/82: 527 av Olof Palme m. fl. (s), yrkande 5, vari hemställs

5. att riksdagen till Bidrag till information om internationell nedrustning (utrikesdepartementet) för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.,

dels motion 1981/82: 721 av Bonnie Bernström (fp) vari hemställs

att riksdagen hos regeringen begär förslag om ytterligare vägar att öka stödet för fredsorganisationernas informations-spridning och opinionsbildning i nedrustningsfrågor,

dels motion 1981/82: 726 av Lars Werner m. fl. (vpk), yrkande 5, vari hemställs

5. att riksdagen till proposition 1981/82: 100. bil. 6. E 3, Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor, anvisar ett med 300 000 kr. till 7 144 000 kr. förhöjt belopp, avsett för de svenska freds-rörelserna och Arbetsgruppen för svensk folkriksdag,

dels motion 1981/82: 727 av Lars Werner m. fl. (vpk), yrkande 2, vari hemställs

2. att riksdagen hos regeringen begär omedelbara åtgärder för information och upplysning om dessa vapen inom Sverige (avser BC-stridsmedel),

dels motion 1981/82: 1725 av Maj Britt Theorin m. fl. (s) vari hemställs

att riksdagen beslutar bevilja Svenska freds- och skiljedomsföreningen 96 000 kr. av anslaget under utrikesdepartementet E 3.

Utskottet

I motion 527, yrkande 5, föreslås att ett särskilt anslag för information om internationell nedrustning inrättas under utrikesdepartementets huvudtitel och att detta anslag tillförs 2 milj. kr. budgetåret 1982/83.

Även i motion 721 föreslås ökat stöd till fredsorganisationerna, dock utan att någon höjning av själva budgetanslagen påyrkas.

Ett yrkande motsvarande det i motion 527 har tidigare behandlats och avslagits av riksdagen, senast vid behandlingen av förra årets budgetförslag (UU 1980/81: 19).

Det skedde bl. a. med hänvisning till det ansträngda budgetläget. I år är behovet av återhållsamhet i statsutgifterna snarast ännu större, vilket uppenbarligen talar mot inrättandet av nya anslagsposter.

Inom ramen för en nödvändig budgetrestriktivitet har emellertid regeringen försökt tillgodose det angelägna behovet av stöd åt freds-rörelsen och dess informationsarbete. Liksom tidigare år föreslås särskilda bidrag

till en rad fredsorganisationer under anslagsposten E 3. Regeringen har också avsatt ett särskilt belopp som efter ansökan skall kunna användas av enskilda fredsorganisationer och av Arbetsgruppen för svensk folkriksdag i samband med informationsarbetet kring det förestående andra extra mötet för nedrustningsfrågor med FN:s generalförsamling.

Utöver de insatser som görs med medel ur anslagsposten E 3 bör också uppmärksammas att utrikesdepartementet i sin egen informationsverksamhet finansierad ur anslagsposten D 3 ägnar nedrustningsfrågorna stor uppmärksamhet. Bidrag för information om samband mellan nedrustning och utveckling kan även utgå från det av SIDA disponerade informationsanslaget C 3.

Med hänvisning till det här anförda får utskottet avstyrka yrkande 5 i motion 527 samt motion 721.

I motion 726, yrkande 5, föreslås att anslaget E 3 höjs med 300 000 kr. och att detta belopp tilldelas de svenska fredsrorelserna och Arbetsgruppen för svensk folkriksdag. I motion 1725 föreslås på motsvarande sätt att Svenska freds- och skiljedomsföreningens bidrag ur anslagsposten E 3 höjs till 96 000 kr.

Utskottet vill vad beträffar dessa två motioner hänvisa till vad som ovan anförts om möjligheterna att ur existerande anslag lämna ytterligare stöd till enskilda fredsorganisationer, däribland Arbetsgruppen för svensk folkriksdag och Svenska freds- och skiljedomsföreningen. Utskottet finner det emellertid inte motiverat att i rådande budgetsituation höja anslaget därutöver eller att anslagsmässigt särskilt prioritera en viss organisation framför andra.

Motion 1725 och yrkande 5 i motion 726 avstyrks följaktligen.

I motion 727, yrkande 2, föreslås omedelbara åtgärder för information och upplysning om biologiska och kemiska vapen (BC-stridsmedel) i Sverige.

I det internationella nedrustningsarbetet har Sverige tagit aktiv del även i arbetet på att förhindra användningen av biologiska och kemiska stridsmedel. Utskottet har berört hithörande frågor i tidigare betänkanden och torde få anledning att återkomma till ämnet senare under detta riksmöte.

Information om BC-stridsmedel och det internationella nedrustningsarbetet på området har också sin plats i den svenska försvars- och nedrustningsinformationen, såsom den bedrivs bl. a. av utrikesdepartementet och av försvarets forskningsanstalt. Båda dessa har i publicerade skrifter behandlat stridsmedel av detta slag.

Syftet med yrkande 2 i motion 727 får således anses tillgodosett, varför det avstyrks.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med avslag på motionerna 1981/82: 527, yrkande 5, 1981/82: 726, yrkande 5, och med bifall till proposition 1981/82: 100 i denna del, till *Information om mellanfolkligt samarbete*

res. 1 (s)

och utrikespolitiska frågor för budgetåret 1982/83 anvisar ett anslag av 6 844 000 kr..

2. att riksdagen avslår motion 1981/82: 721.
3. att riksdagen avslår motion 1981/82: 727, yrkande 2.
4. att riksdagen avslår motion 1981/82: 1725.

14. Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (E 4)

Propositionen

Regeringen föreslår att anslaget till SIPRI nästkommande budgetår skall uppgå till 12 203 000 kr. Det är regeringens bedömning att anslagshöjningen, som föreslås uppgå till 2 150 000 kr., möjliggör en utökad forskningsverksamhet vid institutet.

Motion

I motion 1981/82: 527 av Olof Palme m. fl., yrkande 4, hemställs

4. att riksdagen till Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (E 4, utrikesdepartementet) för budgetåret 1982/83 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 13 203 000 kr.

Utskottet

I motion 527, yrkande 4, föreslås en höjning av anslaget till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) med 1 milj. kr. till 13 203 000 kr.

Motionärerna anser att SIPRI:s verksamhet på sikt bör byggas ut och hänvisar bl. a. till den forskningskapacitet institutet ursprungligen förutsågs få.

Utskottet konstaterar att SIPRI i budgetpropositionen föreslås få en anslagsökning med ca 20 %, vilket är betydligt mer än genomsnittet för andra jämförbara institutioner. Regeringen har därför gjort bedömningen att SIPRI bör kunna utöka sin verksamhet med några forskartjänster redan med den föreslagna anslagshöjningen.

Med hänvisning härtill och mot bakgrund av behovet av största återhållsamhet i budgetarbetet över huvud taget, finner utskottet det inte möjligt att nu förorda någon ytterligare höjning av anslaget till SIPRI.

Motionen avstyrks följaktligen.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag på motion 1981/82: 527, yrkande 4, och med bifall till proposition 1981/82: 100, i denna del, till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 12 203 000 kr.

res. 2 (s)

15. Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll (E 5)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt E 5 och hemställer att riksdagen till *Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 10 495 000 kr.

Stockholm den 16 februari 1982

På utrikesutskottets vägnar
ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Gertrud Sigurdsen (s), Torsten Bengtson (c), Sture Palm (s), Linnea Hörlén (fp), Olle Göransson (s), Ingrid Sundberg (m), Mats Hellström (s), Gunnel Jönäng (c), Sture Ericson (s), Per-Olof Strindberg (m), Jan Bergqvist (s), Sture Korpås (c), Axel Andersson (s) och Bonnie Bernström (fp).

Reservationer

Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Axel Andersson (alla s) har avgivit följande reservationer:

1. Information om mellanstatligt samarbete och utrikespolitiska frågor

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Det skedde" och på s. 10 slutar med "motion 721" bör utgå.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Utskottet noterar att folkrörelsernas aktiviteter kring frågor som rör fred och nedrustning ökat markant under 1981. Arbetarrörelsens Fredsforum och de traditionella fredsorganisationerna har sökt möta det starkt ökade intresset bland en bred allmänhet för fredsfrågorna. Bakom denna opinionsförändring torde ligga samma orsaker som under fjolåret drivit fram de mycket stora demonstrationerna mot kärnvapenrustningarna på många håll i Västeuropa. I flera av dessa länder har fackföreningarna och kyrkorna gått i spetsen för den snabbt växande freds rörelsen. Ett stort internationellt ekumeniskt fredsmöte kommer att hållas i Stockholm i slutet av april i år med ärkebiskopen som ordförande.

Utskottet ser positivt på detta ökade intresse. Ett aktivt folkligt engagemang i nedrustningsfrågorna är en viktig förutsättning för effektiva svens-

ka insatser vid de internationella nedrustningsförhandlingarna. De stora folkrörelserna, främst fackföreningarna, och andra ideella organisationer kan inom vårt land och internationellt göra betydelsefulla insatser i ett sådant informationsarbete.

Även om några få av de organisationer som engagerat sig i informationsarbetet om nedrustningsfrågorna erhåller visst stöd via UD-anslaget E 3 är detta av alltför blygsam omfattning. Enligt utskottets uppfattning bör det statliga organisationsstödet i dessa frågor stegvis byggas upp till ett belopp motsvarande 1⁰/₁₀₀ av militärutgifterna. Ett särskilt anslag bör i detta syfte föras upp på UD:s huvudtitel benämnt *Bidrag till information om internationell nedrustning*.

För att få en effektiv användning av informationsresurserna inom folkrörelserna krävs en god planering av kampanjer och andra aktiviteter. Det kan därför vara rimligt att steget mot ett promilleanslag tas i etapper under två eller tre budgetår. Under budgetåret 1982/83 bör 2 milj. kr. avsättas för detta ändamål.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet yrkandet 5 i motion 527. Motion 721 torde därmed tillgodoses. Något förslag från regeringen i frågan behövs inte, varför motion 721 avstyrks.

Även syftet med motion 726, yrkande 5, och motion 1725 torde därmed vara tillgodosett. Dessa motionsyrkanden behöver följaktligen inte förandlea någon riksdagens särskilda åtgärd, varför de avstyrks.

dels att utskottets hemställan under punkt 13 på s. 10 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med bifall till proposition 1981/82: 100 i denna del till *Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor* för budgetåret 1982/83 anvisar ett anslag av 6 844 000 kr.,
2. att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 527, yrkande 5, till *Bidrag till information om internationell nedrustning* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.,
3. att riksdagen avslår motion 1981/82: 726, yrkande 5,
4. att riksdagen avslår motion 1981/82: 721,
5. att riksdagen avslår motion 1981/82: 727, yrkande 2,
6. att riksdagen avslår motion 1981/82: 1725,

2. Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Motionärerna anser" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

SIPRI:s styrelse bedömer det som önskvärt att under en femårsperiod genomföra en ungefärlig fördubbling av verksamheten. Det skulle innebära

en förstärkning av forskarstaben till 25–30 personer, dvs. det antal som ursprungligen förutsågs vid institutets tillkomst (SOU 1966: 5). Styrelsen anser att en avsevärd del av resurserna bör avdelas till forskning rörande den europeiska säkerhetsproblematiken och mot en breddning av forskningsinriktningen bl. a. i samhälls- och beteendevetenskaplig riktning. Dessutom anses det önskvärt att större resurser inriktas på en mer lättfattlig och allmänt spridd publicering av forskningsresultaten.

Utskottet finner det mot denna bakgrund – och mot bakgrund av den internationella utvecklingen på rustningsområdet – förvånande att regeringen och den borgerliga riksdagsmajoriteten under 1981 behandlade SIPRI:s äskanden så kallsinnigt. De två senaste åren har inneburit en avsevärd neddragning av SIPRI:s verksamhet.

Erfarenheten sedan 1966 har visat att det krävs ett minimum av 15 kontraktsanställda forskare för att bedriva en meningsfull verksamhet vid institutet. F. n. är nio forskare verksamma där. Regeringen har tydligen insett att de senaste årens anslag varit klart otillräckliga och föreslår därför en viss ökning för 1982/83. Den "bedömer att anslagshöjningen möjliggör en utökad forskningsverksamhet vid institutet". Jämfört med dagens prekära situation är detta naturligtvis riktigt. Den föreslagna anslagshöjningen medger dock bara en höjning till 13 forskare vilket är två mindre än för ett år sedan. Institutets resurser minskas även på annat sätt.

Genom SIPRI:s omorganisation har den servicebas som krävs för ett effektivt forskningsarbete byggts upp. Det betyder att ökade anslag ger hög utdelning i form av ytterligare forskningsinsatser och en fortsatt neddragning drabbar forskningsverksamheten hårt.

SIPRI är en i alla kretsar högt aktad oberoende forskningsinstitution. Dess publikationer spelar en betydelsefull roll som informationskälla och opinionsbildare i nedrustningsfrågor i ett stort antal länder. SIPRI har lyckats i sitt arbete att motverka supermakternas och militärblockens dominans när det gäller forskning och informationsspridning i frågor som är centrala för de internationella nedrustningsförhandlingarna. Det är angeläget att SIPRI:s resurser inte ytterligare försvagas och på sikt bör verksamheten byggas ut. Utskottet anser därför att utöver vad regeringen föreslagit bör ytterligare 1 milj. kr. anslås till SIPRI.

dels att utskottets hemställan under punkt 14 på s. 11 bort ha följande lydelse:

att riksdagen med avslag på proposition 1981/82: 100 i denna del och med bifall till motion 1981/82: 527, yrkande 4, till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 13 203 000 kr.

Särskilt yttrande

Utrikesdepartementets anslag

Torsten Bengtson (c) har avgivit följande särskilda yttrande:

Utgifterna på utrikesförvaltningens område ökade för budgetåret 1981/82 med 75 milj. kr. och föreslås öka för budgetåret 1982/83 med 95 milj. kr. Det är en ökning under de två senaste budgetåren med 13 resp. 14%. När största sparsamhet iakttas med statens medel på andra områden ökar kostnaderna för utrikesförvaltningen på ett oroväckande sätt. Svårigheten att överblicka departementets verksamhet, då den till stor del försiggår i andra länder, gör att motioner sällan förekommer under denna huvudtitel.

Anslaget till *Utlandstjänstemännens representation* ökade förra budgetåret från 7,5 milj. kr. till 7,8 milj. kr. Nu föreslås för kommande budgetår en ökning med 1 100 000 kr. Det torde icke vara nödvändigt att utöva en så avsevärd representation att anslaget ökar i ett sådant tempo. Representationen kan, utan att förlora det eventuella värde den har, minskas på flera sätt. Alkoholrepresentationen utgörs till största delen av importerade varor, och även om beskickningarna inte betalar skatt på alkoholvarorna representerar dock inköpspriset en icke oväsentlig kostnad. Redovisning har icke skett av hur stor del av representationskostnaderna alkoholen utgör. Om beskickningarna skall följa lokal sedvänja och visa artighet mot det land där de befinner sig bör givetvis alkoholrepresentation icke förekomma i muslimska, buddistiska eller hinduiska länder.

På anslaget *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat* finns nu en *reservation* på 4,2 milj. kr. vilket representerar 34% av anslaget. Så höga reservationer är icke vanliga och bör icke förekomma.

Export av prefabricerade trähus förekommer till åtskilliga länder, och därför bör de också kunna användas till tjänstebostäder vid beskickningarna. Det finns inom denna marknad avsevärda variationsmöjligheter, och husen kan därför väl anpassas till den plats där de skall placeras. Det är helt onödigt att totalprojektera en ambassadanläggning och därmed få högre kostnader. Personalbostäderna uppförs i regel som friliggande enheter och kan mycket väl anpassas till huvudbyggnaderna.

